

TRANSILVANIA

Anul 55.

Iunie 1924.

Nr. 6.

„Mult pot puținii, buni, împreună!“...

Ce ne-au învățat serbările de „înfrățire culturală“.

Așteptate cu mari speranțe, au sosit și au trecut serbările proiectate, iar rezultatul lor a întrecut toate așteptările. A fost o manifestație culturală de primul rang. În mijlocul prozei din zilele noastre, în mijlocul respingătoarelor lupte după căpătuială, am dat de o oază sufletească, la care s'a oprit neamul întreg pentru o clipă, pentrucă să își recapete vigoarea și să pornească cu puteri întremate mai departe, pe Sahara vieții de astăzi. Un geniu bun ne-a condus la palmierii și la izvoarele binecuvântate ale oazei acesteia, lăsându-ne să întrevedem o «Fata Morgana», în direcția căreia să tindem cu toții, cu puteri unite.

Geologii ne-au adus vestea că în Sahara, la adâncime de 100 metri, s'au aflat în timpul din urmă, mari cantități de apă, populată cu vietăți. E nădejde, că în timpul apropiat Sahara să fie străbătută de canale de irigațiune și să se prefacă într'un teritoriu fertil, bucuria ochiului și oglinda propășirii. Geologii sufletului au dat cu varga fermecată și au arătat: aici sunt apele întremătoase! și poporul întreg a căzut în genunchi și s'a închinat.

Și-au zis cu toții, în decursul serbărilor și după serbări: Da, există un chiag sufletesc care nu se poate nimic! Există ceva mai presus de hârjonelile meschine! Există ceva «excel-sior», ce nu se poate precupeți! *Ce ne unește, nu ce ne desparte!* iată lozinca cea adevărată.

În acest semn vom învinge!

Dață e să trecem în revistă generală tot ce au simțit și văzut pelerinii culturii în decursul celor patru zile de întremare sufletească, vom găsi multe clipe de înălțare, clipe reprezentative.

Mai întâi și mai întâi festivalul dela «Ateneu», recepția, la care a luat parte și A. S. Regală Principele Carol. Într'alt loc va găsi cetitorul unele din vorbirile rostite acolo, dându-și părerea dacă gânduri ca cele exprimate la «Ateneu» își au îndreptățirea sau nu în zilele noastre. S'au rostit apeluri din toate taberele și din toate păturile sociale, spre colaborare, dela A. S. Regală începând până la societățile culturale bucureștene. Aplauzelor sincere să le urmeze de acum înainte faptele corespunzătoare, — altfel minunata serbare ar fi fost o simplă potemkiniadă, ceea ce *n'a* fost, *n'a* fost, o adevărată fiorii răspândiți în miile de piepturi! Unul din punctele culminante l-au trăit, de sigur, excursioniștii când dascălul neamului, dl N. Iorga, a dat rețeta timpului, pledând pentru «*puținică dragoste*», în mijlocul orcanelor de ură deslănțuită. «*Puținică dragoste*»? Dragoste multă, mare, curățitoare, isbăvitoare, dragoste ce strânge mâinile deolaltă, spre binele comun!

Alt punct culminant a fost vorbirea M. Sale-Regelui, la «Academia Română». Tot ce intelectualitatea românească are mai bun aducea prinos de laudă capului statului.

Să amintim că pretutindeni — dar pretutindeni — am fost primiți cu brațele deschise din partea societăților surori? Ne-ar fi trebuit o lună întreagă ca să putem vizita toate societățile, pe îndelete, și să asistăm la toate recepțiile în tihnă-dorită.

Cine a rostit sacrilegul gând că între noi, din diferitele provincii, sunt antagonisme iremediabile? Cine a îndrăsnit să susțină că ne despart ziduri chinezești? Cei *buni* din toate taberele și-au dat mâna și au încins o horă mândră, intelectuală, care sfidează toate «jazz-band»-urile desmățate de pe lume.

Miile de spectatori dela concertele «Reuniunii de cântări» din Sibiu, dela recepțiile corului «Carmen», a «Cântării României», a «Universității libere», dela «Societatea ortodoxă a femeilor române», dela «Poemul muzical-etnografic» al dlui Tib. Brediceanu — cu toții au câștigat putere și, ajunși acasă, vor fi, de sigur, propagatorii convinși, înflăcăriți, ai unei alte

atmosfere sociale, vor fi purtătorii de cuvânt ai unui ideal, al idealului culturii românești, adus în concordanță cu cultura generală, europeană.

În timp ce pe scena cea mare a «Teatrului Național» din București se reprezintă «Poemul» etnografic, în care fiecare ținut din Ardeal își trimitea solii, ca să arate fiecare părticică de pământ cum se bucură, cum joacă, cum chiuie, cum se veselește, nu vă atingea pe toți un suflu răvăn, dela țară, un suflu lipsit de gazurile asfixiante ale scepticismului distrugător de idealuri? Nu pricepeați tâlcul acestor manifestații virginale? Nu înțelegeați că vorbește pământul, că ne chiamă țărănul cu mentalitatea sa încă nepângărită, că ne spune respicat: pe aici este mântuirea! Glasurile acestea de chemare erau adresate și politicianilor și gazetarilor cu revolverul în mână, tuturora cari otrăvesc opinia publică, pescuind în turbure. Săr-bătoarea aceasta; și pentru ochi și pentru suflet, a celor mai bine de o sută de țărani și țărance, cari ne arătau cum se știu bucură — a fost un memento pentru opinia publică. (Ai fi putut aduce pe orce ministru galonat, strein, întrebându-l: nu e mult bun-simț în portul, în melodia, în jocul acestui popor românesc? — răspunsul, *sine ira et studio*, numai unul ar fi putut fi: fericit neam care are astfel de popor!)

Și ceeace ne cade bine sufletului este că și țărănul din vechiul regat și-a arătat destoinicia. Cine a spus vorba veni-noasă că nu e dragoste de muncă, că nu e dragoste de lumină la «regățean»? Ce suflet murdar caută să ne desbine rândurile, înfigându-și neîncrederea virulentă în tot ce avem noi bun? Să fi poftit la Vălenii de munte, să fi fost de față la Breaza de sus — să fi văzut conductele festive, la cari au contribuit zeci și zeci de sate din vechiul regat, să fi luat la cunoștință isprava mânilor țărănilor acestora, osârdia lor, dorul lor de înaintare — și i-ar fi amuțit în colțul gurii pregătite să disprețuiască surâsul malițios, de cărcotaș.

Dela opincă până la vlădică am fost toți *una* la serbările de înfrățire culturală! A fost ca pe vremurile cele bune, când ne întruneam din an în an pe la adunările generale ale «Asociațiunii» și ale «Societății de fond de teatru român» în orașele noastre ardelenе — să ne cunoaștem și iubim. De astădată a fost cercul mai mare, și cu atât mai îmbucurător.

Cui este a i se mulțumi mai cu seamă că ne-a fost dat să încingem această horă de înfrățire? Cine a fost meșterul cu varga vrăjită care ne-a arătat în Sahara actuală: «Aici, la fund, este apă bogată»? Este conducătorul «Caselor Naționale» din București, dl general I. Manolescu. Acestui conducător este a i se mulțumi în primul rând pentru organizarea reușită a serbărilor, pe lângă zecilor de președinți și președinte de societăți culturale.

Fie într'un ceas cu noroc! Să se spargă ghița apatiei și a indiferenței față de ce este bun și nobil! Fiecare pelerin dela București, Văleni și Breaza fie un sol al unei lumi primenite, în cercul său de activitate; întindă-și mâinile spre soarele culturii sănătoase, naționale-umane, ridice-și capul în sus, privind cu dispreț la micile hârjoneli zilnice, ca și când ai privi spre un roi de trântori...

Recepțiile din Capitală.

I. În ziua de 31 Maiu n. gemea sala cea mare, de festivități, a Ateneului, de public. Tot ce intelectualitatea românească are mai de seamă eră de față, începând dela A. S. Regală Principele Carol, ministrul de instrucție publică, reprezentanții societăților culturale și înalții dignitari bisericești, până la studențimea română, dornică de lumină. În sală reprezentanții celor 102 despărțăminte ale «Asociațiunii», preoți, advocați, medici, învățători și mulți, mulți țărani, în costumele lor naționale din toate ținuturile. Nu numai Ardealul eră reprezentat, ci toate celelalte provincii. O atmosferă de adâncă prietenie, de mare frățietate. De câteori se accentuă din partea oratorilor că trebuie să remarcăm ceea ce ne *apropie*, nu ceea ce ne desparte, vifore de aplause căutau să sublinieze lozinca aceasta, nu se poate mai sănătoasă.

Mai întâi a dorit un bun-sosit, după un punct executat de orchestra filarmonică și corul «Cântarea României», în numele capitalei, dl primar Costinescu, în cuvinte simțite, des aplaudate. A urmat apoi:

Cuvântul Principelui Moștenitor

la recepția dela «Ateneu» în ziua de 31 Maiu.

A. S. R. Principele Moștenitor a spus următoarele:

«Ca unul dintre acei cari mi-am închinat o mare parte din timpul disponibil luptei de întărire a neamului prin cultură, sunt fericit să pot saluta azi, împreună cu reprezentanții Societăților de cultură din Capitală, pe reprezentanții «Astrei», unde întotdeauna a bătut sufletul României întregite.

Această vizită trebuie să aibă un tâlc deosebit; este un semn de înfrățire sufletească a Românilor de pretutindeni. Această veche și puternică asociație propovăduiește în țară unirea sufletească a tuturor Românilor făcând să se umple de o nespusă bucurie sufletele noastre.

Noi vedem în această vizită solemnă o confirmare puternică a vecinicei uniri a întregii Români.

Mai văd în această vizită un semn deosebit de a doua înfrățire a tuturor: este înfrățirea acelor cari, lăsând la o parte luptele politice din toate clipele vieții (aplauze), se întrunesc împreună spre a-și uni toate puterile pentru o altă luptă, pentru o altă politică: politica de întărire și propășire a neamului.

Fiecare dintre noi avem datoria să luptăm spre a duce această luptă la bun sfârșit, pentru așezarea poporului pe baze solide, astfel, ca să vedem la cea mai mare desvoltare cultura românească. (Aplauze furtunoase.)

Azi, când întregul popor este chemat la conducerea țării, azi, când fiecare cetățean are dreptul să-și spună cuvântul, azi, avem nevoie ca fiecare cetățean să știe ce vrea și cum trebuie să vrea.

Să întărim neamul nostru, acesta este scopul acelor cari se străduiesc pentru a promova cultura românească.

Voim cu toții o strângere a rândurilor sub acelaș drapel al culturii, pentru a putea ca sub faldurile aceluiaș drapel să promovăm cultura românească.

Și acum un îndemn: Strângeți-vă rândurile!

Sus inimile și înainte pentru întărirea neamului prin cultură».

A urmat:

Cuvântarea Mitropolitului Primat Dr. Elie Miron Cristea, la Recepția dela Ateneu.

«Ideea venirii noastre în Capitala țării și a românismului — în frunte cu steagul culturii naționale — a stârnit în inima celor din patria-mamă, cea mai adâncă simțită însuflețire, iar pe cei dela conducerea neamului și a marilor lui așezăminte, începând dela M. S. Regele, dela Alteța Sa Moștenitorul Tro-nului Carol, prințul culturii românești, dela cârmuitorii țării și instituțiunilor ei de cultură, dela dascălii neamului și până la mine, înfrățirea culturală a frațiilor din provinciile desrobite cu cei din țara mamă, ne umple nu numai de o vie nădejde, ci și de o sigură încredere, că generația de azi și cele de mâine prin o temeinică muncă culturală vor desăvârși marea operă a unirii neamului.

Propovăduirea culturii românești în păturile largi ale poporului va oțeli conștiința națională, va cristaliza unitatea aspirațiunilor comune, va purifica moravurile, va sporî iubirea de muncă și simțul de conștiințiositate. Și atunci multe rele vor fa e loc în număr tot mai mare celor cu pricepere în slujba lor, celor harnici și cu simț de răspundere și celor cinștiți; celor ce se vor ridica prin vrednicia proprie la locul binemeritat.

De altă parte e de așteptat, că o cultură temeinică în toate direcțiunile va cuceri și acele terenuri de activitate socială, mult productivă, cari azi sunt acaparate de atâția străini, — înche-gând astfel toate forțele poporului într'o armonică propășire pentru asigurarea și consolidarea României întregite și a poporului care a creat-o.

Această de toți dorită țintă o vom ajunge prin mijlocirea culturii românești, numai dacă ea va rămâne și în viitor ceea ce a fost și în trecut: rodul frământărilor sufletului etnic românesc, copt la razele căldurii învățăturilor evanghelice ale bisericii stră-moșești.

Eu vă salut ca Primat al țării în numele acestei biserici, și ca președinte al comitetului de primire în numele acestui mare comitet și a celor mulți, pe care li prezint.

Dar ca unul, care un sfert de veac am lucrat alături de voi, fie ca membru simplu, fie ca membru al comitetului central sau ca director al despărțământului central al mării voastre «Asociațiuni culturale», știu că munca voastră de propagare a

culturii bisericești și românești în sânul poporului dela țară, a fost până acum de curând cea mai rodnică și neajunsă de alte asociații similare.

Fie ca prezența voastră printre noi și manifestațiunile voastre culturale să îndemne și să arate tuturor, cum și în ce direcție fiecare colț de țară românească are să și depene firul vieții sale culturale și sociale, spre binele obștesc.

Binecuvântarea noastră preste voi și preste toți ceice muncesc în ogorul culturii noastre naționale.

Ne-ar trebui trei numere din «Transilvania» ca să publicăm toate discursurile. Știm că se bat cu gândul «Casele Naționale» să tipărească un volum, cu discursurile în extenso și cu întreagă descrierea serbărilor, — atragem atenția cetitorului asupra volumului și însemnăm aici că au vorbit reprezentanții: Ateneului, Universității, Ligii culturale, Centralei Caselor Naționale, Universității libere și Fundației Principele Carol. A fost un delir de bucurie de câteori oratorii (dnii: ministru Angelescu, rector Pangrati, prof. N. Iorga, prof. Țițeica, prof. M. Dragomirescu, dir. D. G. Mugur) își ridicau glasul, preaslăvind unitatea noastră culturală.

Ca răspuns la această grandioasă primire a urmat

discursul festiv al președ. nostru Vasile Goldiș,

Alteța Voastră Regală,

*Înalt Preasfințite Domnule Arhiepiscop și Mitropolit-Primat,
Domnilor Miniștri,*

Doamnelor și Domnilor!

În numele «Asociațiunii Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român», în numele întregului Ardeal care datorează acestei Asociațiuni ocrotirea idealului său național prin mijloacele nelintrecute ale culturii, profundă mulțumită Vă aduc tuturor, din adâncul sufletului, pentru atât de călduroasa și frățească primire ce ne-o faceți, când venim aci să întoarcem vizita la Sibiiu ale unora dintre societățile surori ce-și au sediul lor în acest oraș și să închinăm geniului românimei în capitala patriei reîntregite.

Această primire ne fortifică încrederea și ne procură dulce mângâiere. O socotim cea mai măgulitoare recunoaștere a nă-

zuițelor noastre de peste o jumătate de veac, tot atunci cel mai puternic îndemn pentru viitor și o vădită îndreptățire a nădejdiilor ce se pun în colaborarea de aci înainte cu toate societățile din patria română.

Imprejmuit pretutindeni de dușmani hrăpăreți, neamul nostru din Ardeal, ca în stâna lor oițele speriate de lupi, se aciuse în preajma bisericuțelor sale de lemn și-și hrăneă nădejdea în viitor din credința neclintită în dreptatea lui Dumnezeu.

Dar mai apoi, când valurile luminei din Apus i-au ușurat cătușele seculare, poporul românesc din Ardeal, din sărăcia lui și-a ridicat altar culturai, încredințându-se din instinctul său sănătos, că prin cultură se netezește calea spre libertate.

Noul altar a fost «Asociațiunea Transilvană pentru literatura română și cultura poporului român».

Răsărită din credința în dreptatea lui Dumnezeu, înființată de doi mari mitropoliți ai bisericilor noastre naționale, având în toate vremile preoțimea cu crucea'n fruntea ei «Asociațiunea Transilvană» a trăit până aci și — dacă e să-și împlinească cu adevărat misiunea ei națională de a crește un neam cu credință și ideal în suflet, — va trăi și în viitor sub scutul și înțeleapta ocrotire a strămoșeștei noastre biserici.

Această «Asociațiune» a înfrățit sufletele tuturor Românilor ardeleni, săraci și bogați, savanți și neștiutori de carte, plugari și cei cu meșteșug, creindu-și astfel acea fericită atmosferă, în care au aflat pământ roditor toate condițiile indispensabile progresului oricărui organism social: iubirea semenilor și convingerea fiecăruia, că fericirea *tuturor* este izvorul neînșelător al fericirii sale proprii. În această atmosferă s'au pârguit și au adus roade dulci atâtea virtuți: interesul tuturor pentru binele obștesc, respectul pentru munca fiecăruia, măsura cuviinței în raporturile sociale, principiul sacru al autorității justificate prin utilitatea sa vădită. Și mai presus de toate s'a produs acea solitudine fără prihană și răsărită din sincera iubire a păturii sociale culte și mai întărită pentru masele largi ale națiunii noastre, pentru acea minunată și scumpă țărâtime, pe care în toate vremile se întemeiază edificiul prosperității sociale și care constituie rezervorul curat, totdeauna gata de orice jertfă și veșnic nepieritor al tuturor energiilor naționale, cari în cursul veacurilor au pregătit afirmarea glorioasă a neamului nostru în societatea gin-

ților, dornice de progres și desăvârșire în numele civilizației umane.

În chipul aceștia Românilor din Ardeal au rămas un singur mănunchiu de forțe, acea sinteză a conștiințelor, ce este o națiune, cu adevărat dela vlădică până la opincă având acelaș ideal, păstrându-și sănătatea morală și concepția austeră pentru dreptatea socială, socotind exclusiv *munca* de măsurătoare pentru situația fiecăruia în ierarhia valorilor morale.

Când în ziua de 10 Maiu 1860, (ce ciudată coincidență a zilei!), 176 intelectuali, în frunte cu arhieriei Andrei Șaguna și Alexandru Sterca Șuluțiu, cereau voie dela Locotenența transilvană pentru înființarea unei reuniuni, a cărei chemare să fie «lățirea culturii populare și înaintarea literaturii», ei spun în memoriul lor, că aceasta se va face cu «*puteri unite*».

Cu puteri unite! Iată gândul salvator, ce tresări în sufletele cinstiților noștri înaintași și din care a răsărit comoara cea mai scumpă: *solidaritatea noastră națională desăvârșită*. Acest sfânt principiu a pregătit neamul românesc din Ardeal pentru ziua cea mare, în care s'a făcut plinirea vremii.

Prin «Asociațiunea Transilvană» desorbitul Ardeal aleargă astăzi în brațele maicei sale atât de mult dorite, să-i dea sărutarea dulce a revederii, după amara despărțire de o mie de ani.

Venim aci cu întreg sufletul nostru și din ceasul acesta, pământul României Mari, zidită din credința stătornică a strămoșilor în cursul veacurilor și închiegată cu sângele atâtor eroi ai neamului, îl socotim moșia noastră de veci și apărarea ei plivirea ei de toate relele, înălțarea ei prin înrădăcinarea tuturor virtuților, cari duc neamurile la glorie și nemurire, iată idealul cel nou și sfânt, căruia ne închinăm de azi înainte și în numele acestui ideal cerem sprijinul tuturor Românilor iubitori de țară și neam.

Suntem profund convinși, că generațiile viitoare, aducându-și aminte de sărbătorirea zilei de astăzi, vor binecuvânta ceasul intrării noastre aci.

Vă rugăm să ne primiți de azi înainte în rândul muncitorilor culturali ai patriei române întregite, să treceți cu vederea măsura modestă a puterilor noastre și să dați crezare voinței noastre tari și oțelite în focul suferințelor de veacuri.

Trăim în prezent, scăpând adeseori din vedere perspec-

tiva istorică pentru trecut și viitor, robiți în fiecare moment patimilor inerente firii omenești, dar în fruntea noastră aci cu prea iubitul moștenitor al gloriosului tron, simbolul strălucit al unității noastre de vecie, mai vătos ne pătrundem în ceasul acesta de gândul părinților noștri, că toate le vom birui: *cu puteri unite!*

Geniul națiunii române și Dumnezeuul părinților noștri să ne ajute!

Orchestra filarmonică și corul «Cântarea României», conduse de dl Marcel Botez, au terminat festivalul cu frumoase bucăți muzicale, unele cântate de întreg publicul, în picioare.

II. O recepție solemnă a ținut să dea și «Academia Română». Reproducem după «Monitorul oficial» raportul fidel al recepției.

În ziua de *Luni, 2 Iunie*, ora 16,30, M. S. Regele, însoțit de adjutantul de serviciu, au mers cu automobilul la *Academia Română*, spre a prezida recepția societății «Astra».

La intrare în Academie, *Maiestatea Sa* a fost întâmpinată, de către d. Președinte al Academiei, dl Președinte al societății «Astra» și dl Ministru al Casei Regale, cu cari *Maiestatea Sa*, după ce le strânge mâna, merge în sala de ședință, unde în ovațiunile furtunoase a celor prezenți, ia loc în picioare în fața pupitrului președințial, după care imediat dl *C. Negruzzi, președintele Academiei*, ia cuvântul și rostește următoarele:

Sire,

În numele Academiei Române, prezint *Maiestății Voastre* respectuoase mulțumiri pentru onoarea ce-~~ă~~ faceți, de a prezida această ședință a sa.

Mulțumirile noastre sunt cu atât mai călduroase, cu cât *Maiestatea Voastră*, Președintele nostru de onoare, Ați ridicat prestigiul țării, prin modul cum Ați fost primit de Statele occidentale cu cari ne-am aliat în marele război mondial, precum și de Republica Elvețiană, care a păstrat față de noi, statornică și binevoitoare sa neutralitate. Toate popoarele au văzut, cu profundă mulțumire, că *Maiestatea Voastră*, întâiul dintre Suvărani, V'ați dus și la Geneva, să vizitați «Societatea Națiunilor», dela sprințul căreia ele speră o pace statornică în lume. Onorurile cu cari Suvăranul României a fost primit pretutindeni, nu au exemplu în istoria trecutului nostru, și se resfrâng asupra patriei Române, definitiv întregite.

Maiestatea Voastră asistă astăzi la vizita ce ne fac reprezentanții societății «Astra», cărora, deasemenea, le prezintă călduroase salutări *Academia Română*.

Intotdeauna instituțiunea noastră a avut cea mai mare simpatie pentru societatea culturală de peste munți, cunoscând însemnatele ei merite pentru poporul român. Fondatorul «Astrei», neamuritorul Mitropolit Șaguna, împreună cu Arhiepiscopul Alexandru Sterca Șuluț, au avut fericita idee să întemeieze această societate, pentru susținerea progresului intelectual, și al unității culturale, și prin urmare naționale, a poporului român, unitate pe care guvernele din Viena și Budapesta au căutat totdeauna să o împiedice, nu numai cu Românii din principatele de dincoace de Carpați, dar chiar în lăuntru împărăției austro-ungare.

Cu câtă greutate guvernul imperial s'a hotărât, în sfârșit, să admită formarea unei societăți culturale române, se vede de acolo, că i-a trebuit un an și jumătate, până ce a dat în sfârșit aprobarea înființării sale.

Pentru ce această greutate? Negreșit din cauza îngrijirii că unirea culturală ar putea avea urmări politice, precum a și avut.

Activitatea societății «Astra» de peste Carpați, a contribuit mult la ideea înființării și în Capitala României, a unei societăți culturale, care liberă și fără piedici din nici o parte, ar putea lucra la unirea, negreșit întâiu și întâiu intelectuală, a tuturor Românilor. Câțiva ani după înființarea «Astrei» a și fost creiată dincoace societatea Academică, transformată apoi în Academia Română. Dar ce deosebire între societatea formată de Românii din Austro-Ungaria și instituțiunea înființată dincoace. Pe când compatrioții noștri de peste Carpați avuseseră, precum am spus, atâtea greutăți pentru a li se admite existența, dincoace însuși Statul, printr'o lege specială, înființă instituția noastră culturală, pe când dincolo numai persoane private trebuiau să susțină prin mijloacele lor proprii, societatea ce creaseră, aici Statul prin bugetul său îi da mijloacele necesare de existență.

Dincolo, societatea avea și scopul pe care l-a îndeplinit, să împiedice orice despărțire dintre Români, din cauza deosebirii religioase dintre biserica ortodoxă și cea unită; dincoace, un asemenea scop nu putea să existe, de vreme ce unitatea religioasă nu fusese atinsă niciodată.

În ceea ce privește activitatea ambelor instituții, negreșit că au trebuit să existe deosebiri, din cauza deosebirii situațiilor. Dincolo, «Astra» era silită să se ocupe, mai ales cu învățământul popular și chiar superior al Românilor și cu stipendiarea studenților lipsiți de mijloace; dincoace, precum era natural, mai mult Statul, decât Academia, se ocupa cu aceasta. Dincolo, membrii înscrși erau cetățeni ai Austro-Ungariei, dincoace, membrii Academiei, erau supuși ai tuturor țărilor locuite și de Români, precum Austro-Ungaria, Rusia, Turcia. Astfel era natural ca mai mulți membri importanți ai «Astrei», să fie și membri ai Academiei Române, chiar și președinți ai ei.

Menționez ca exemplul de membri comuni, pe publiciștii de mare talent: Cipariu, Gh. Bariș, Andrei Bârseanu și alții alții.

Unitatea scrierii și chiar a limbii literare, a dat la început de greutăți mari, precum era și natural, căci orice început de organizare comună, nu numai politică, dar de orice natură, chiar culturală, trebuie să treacă prin dificultăți și să lovească în deprinderi îndelungate, după veacuri de despărțire a unui popor. Societarii «Astrei», cari erau membri ai Academiei

noastre, ducând în țara lor o luptă înverșunată cu Nemții și mai ales cu Ungurii, cari, în scopuri politice le tăgăduesc origina latină, căutau chiar și în ortografie și limbă să se întoarcă la latinitatea clasică, pură, fără a ține seamă de dezvoltarea istorică și de imposibilități reale și chiar teoretice.

În sfârșit, unirea s'a făcut, introducându-se ortografia actuală a Academiei, preconizată și susținută cu motive științifice puternice, mai ales de învățatul nostru coleg, originar tot din Austro-Ungaria, neuitatul Titu Maiorescu, iar unitatea limbii s'a făcut ca pretutindeni, prin mersul natural al lucrurilor.

După unitatea culturală, unitatea politică, cea reală, hotărâtoare, definitivă, cerută în mod formal de toate provinciile locuite de Români, s'a împlinit acum. Majestatea Voastră, în fruntea oștirii, a isbutit să realizeze această arzătoare dorință a unui lung șir de generațiuni. Trei din membri Academiei Române, cari au lăsat îndărăt optzeci de ani din viață, mulțumim lui Dumnezeu, că ne-a dat zile, să vedem îndeplinit acest vis al finereței noastre.

Majestatea Voastră prezidează astăzi și pe membri de dincolo de Carpați și pe cei de aici, cari au dus timp îndelungat mișcarea puternică pentru Unire, și toți aceștia strigă puternic prin glasul meu:

Trăiască M. S. Regele Ferdinand!

Trăiască M. S. Regina și întreaga Familie Regală!

M. S. Regele, improvizând, răspunde următoarele:

«Mulțumesc, din toată inima, pentru cuvintele de bun venit ce Mi-ați rostit azi. Totdeauna mă bucur când pot pune piciorul Meu în acest Altar, care e umplut de un adevărat spirit românesc. Azi bucuria Mea este și mai mare, căci Mă văd în mijlocul membrilor a două Societăți, al căror Președinte de onoare sunt: al Academiei Române și al Societății «Astra». În timpurile dela înființarea lor multe și adânci legături au existat între cei de dincoace și de dincolo, legături mai cu seamă spirituale, căci nouă celor de aci, nu prea era îngăduit să mergem dincolo, ca să lucrăm împreună, pentru un acelaș sfânt scop. Ei cei de dincolo, întotdeauna au fost însufleșiți numai de un singur mare gând: unirea culturală, care trebuia să se vie prin Roma, și mai apoi de unirea politică la care am ajuns.

Amândouă, însă ați lucrat pe un ogor frumos și roșitor, care începe acum să-și dea roadele: cultura adevărat românească.

Scopul acesta sfânt, trebuie păstrat în inimile noastre a tuturor, ca-o moștenire a celor cari au luptat pentru înfăptuirea instituțiilor noastre de cultură românească. De aceea Mă bucur să văd aci, întraniți într'un singur gând și spirit, Români de dincolo și de aci, adevărați uniți sufletește, veniți cu dorul de a

strânge cât mai tare legăturile, din care numai bine poate să iasă pentru țara noastră.

Ceeace odinioară ne-a despărțit a trecut, dar ceeace ne-a legat ne-a rămas, și această legătură va crește și se va întări pretutindeni, acolo unde vor fi numai inimi bune românești.

De aceea vă spun celor dela «Astra»: Bine ați venit printre noi.

Aplause neîntrerupte, și nesfârșite ovațiuni, cu strigăte de «Trăiască Regele», acoperă ultimele cuvinte ale Majestății Sale.

Apoi Majestatea Sa, luând loc pe scaunul prezidențial, întreaga asistență se așează, iar dl. *Vasile Goldiș*, președintele Societății «Astra» citește următoarea cuvântare:

Sire,

Primirea noastră în această incintă, a celei mai înalte instituții de cultură românească, ne onorează. «Asociațiunea Transilvană, pentru literatura română și cultura poporului român», își dă bine seama de cinstea ce i se face, cum și de însemnătatea istorică a acestei întâlniri.

Fiori de bucurie ne străbat sufletele, când după o muncă trudnică de 63 de ani, purtată între cele mai grele condiții, astăzi ne aflăm aci în fața Augustului și Gloriosul urmaș al lui Mihai-Vodă Viteazu, în fața Regelui nostru, în fața Regelui cu drept cuvânt adorat, al tuturor Românilor, Patronul și Președintele de onoare, acum și al Academiei Române și al «Asociațiunii Transilvane».

Strămoșii noștri au visat ziua aceasta. În toate timpurile, în ciuda tuturor restricțiilor, înfruntând toate vijeliile și despărțirile brutale, poporul românesc de pretutindeni, n'a pierdut nici odată simțul comunității sale, de sânge și de suflet. Chiar și în veacurile cele mai întunecate, Românii din toate provinciile n'au fost lipsiți de repercusiuni împrumutate. Din Ardeal spre șesurile dunărene, și spre podișurile nord-estice ale teritoriului românesc, și de aci spre Ardeal, neîncetate valuri de comunicări sufletești s'au operat pe diferite terenuri ale vieții.

Românii de lângă Nistru știau că până la Tisa trăiesc frați de ai lor, și dorul reîntregirii naționale licărea fără încetare, ascuns în sufletele lor și manifestat prin limbă, în obiceiuri, în moravuri, în poezia și arta românească.

Revoluția lui Horia, Cloșca și Crișan a fost resimțită pe coborâșurile estice ale Carpaților, și faptele lui Tudor Vladimirescu erau cântate prin văile dulcelui Ardeal.

Cărți bisericesti treceau de aici acolo și de acolo aici și mulți preoți, cărturari și meșteșugari de tot soiul, se strecurau dintr'o țară în alta și împlineau rolul atât de prețios al patrulelor de legătură, între crângile rupte din aceeaș tulpină.

Cu toată vitregitatea timpurilor, Românii ardeleni, în veacul al 19-lea, începuseră a-și creia clasa conducătoare, prin intelectuali, lepșiți din mijlocul țărânilor. Din produsul lor ei au împrumutat și fraților din principate și Universitatea din Iași, spre pildă, a avut la întemeierea ei, în anul 1860, cinci profesori ardeleni, din unsprezece.

Începând cu Gheorghe Lazăr, mulți învățați ardeleni au trecut în «țară»: Aron Florian, Ion Maiorescu, Dimitrie Bojâncă, Eutimie Murgu, Al. Treboniu Laurian, Simeon Bârnușiu, Al. Papiu Ilarian, Iosif Hodoșiu, Aron și Nicolae Densușianu și alții mulți, iar către sfârșitul aceluia veac și la începutul celui de acum, o pleiadă întreagă de talente ardelenesti au venit aci, cheltuindu-și viața pentru progresul cultural al românilor, între ei și poetul sufletului țărănesc Gheorghe Coșbuc, bardul înflăcăării naționale Ștefan O. Iosif, Ion Slavici și câți alții, cari au majorat puternic energiile naționale.

În anul 1861 se înființează la Sibiu, «Asociațiunea transilvană», și nu mai decît, la începutul înființării sale, ea înfrățește sufletele românești de pretutindeni. Cu toate că ea era înființată numai pentru Ardealul propriu zis, și nu cuprindea celelalte teritorii din Ungaria, adică Bănatul, Crișana și Maramureșul, încă în primul an, de la înființarea sa, se înscriu fondatorii ai ei: înflăcăratul român Andreiu Moșioni, din Bănat; marele mecenat bihorean Emanuil Gojdu; Eudoxiu Hurmuzachi, din Bucovina; Ioan Maiorescu și fiul său Titu, din țară; iar la adunarea generală din Brașov, în 1862, luara parte, o mulțime de intelectuali români din principate.

Academia Română, înființată câțiva ani mai târziu la București, desăvârșește această înfrățire, numind atât la înființarea ei, cât și în cursul tuturor anilor următori, și membri ardeleni, în sânul său. An de an, aceștia petreceau câteva săptămâni în mijlocul fraților de aci și întorcându-se acasă, aduceau cu dânsii gândurile înfrățite de dorul idealului, ascuns în camera tainică a sufletelor.

Dintre cei 9 înaintași ai mei, în scaunul prezidențial al «Asociațiunii Transilvane», 5 înși au fost membri ai acestei înalte instituțiuni culturale, în incinta căreia avem fericirea să ne vedem astăzi. Aceștia au fost marele întemeietor și primul-președinte al «Asociațiunii», Andreiu baron de Șaguna; apoi Timoteiu Cipariu; Gheorghe Barișiu, care a fost în același timp și președintele «Academiei Române» și președintele «Asociațiunii», simbolizând astfel pentru prima dată unitatea desăvârșită a culturii noastre naționale; apoi Ion Micu Moldovanu și vrednicul meu predecesor Andreiu Barseanu; iară umilul președinte de astăzi, a avut cinstea prea mare de a fi fost ales membru de onoare al Academiei.

S'au dărâmat zidurile despărțitoare, veacurile de bejante s'au scufundat în oceanul veșniciei, fericita și prea fericită generația de astăzi, care a văzut împlinindu-se visul vrăjit al strămoșilor, ce-și dorm somnul lor de veci în pământul binecuvântat al Daciei lui Traian.

Noi însă, mai vătos, va trebui să încordăm energiile noastre, spre a desăvârși unirea sufletescă a întreg neamului românesc, urmărind atât de dărz și fără preget de înaintașii noștri.

În fața Majestății Voastre, împrejmuiți de dragostea caldă a scumpulor noștri frați din Capitala României celei Mari, simțim hotărându-ni-se gândul și încordându-ni-se voința, de a cheltui cu belșug, toate puterile noastre, trupești și sufletești, spre a zidi fără mândră și frumoasă, spre a întemeia înfransa o națiune mare și fericită, spre a înălța Tronul Românesc în respectul lumii și spre a influența aci, la gurile clasicului Danubiu, un nou și strălucitor far civilizațiunii latine.

Să trăiți Majestate!

Să trăiască Majestatea Sa Regina!

Să trăiască Augusta Casă Domniloare!

Academia Română: vivat, crescat, floreat!

După ce încetează ovațiunile, cari durează mai multe minute, M. S. Regele se coboară de pe tribună, și se întretine cu membrii Societății «Astra» și ai Academiei, timp de aproape jumătate de oră.

Apoi Majestatea Sa, condus de către președintele societății «Astra» și al Academiei, dl. Ministru al Curții și mai mulți membri ai ambelor înalte instituțiuni de cultură, aclamat frenetic de publicul asistent, la ora 18, părăsește localul Academiei și însoțit de adjutantul de serviciu, se înapoiază cu automobilul la Palatul din Cotroceni. *(După «Monitorul Oficial».)*

III. Altă recepție care merită a fi relevată aici a fost cea dela «Ateneul Român», în onoarea «Asociațiunii». Organizatorii au avut buna idee de a îmbină această recepție cu primirea în sânul membrilor «Ateneului» a dlui D. Chiriac. Corul «Carmen», condus de maestrul dirigent, era pe scenă. Ne-a încântat cu compozițiile cele mai alese ale iubitelui ei dirigent, dela melodiile populare armonizate atât de minunat până la «Imnul de slavă». Mai apoi, după acest magistral examen, a urmat discursul festiv al dlui prof. univ. M. Dragomirescu, în care e salutată «Asociațiunea» și e preaslăvit totodată meșterul baghetei. (Discursul a apărut în întregime în «Cultura Poporului» din Cluj, din 3 Iulie.) Ceice au luat parte n'au să uite momentele de elvare sufletească.

Despre celelalte recepții amintim într'alt loc.

Concertele și „Poemul“.

Publicăm, ca document, programul «Poemului» în întregime. «Poemul» s'a reprezentat în 1 Iunie de două ori, în 2 Iunie odată, în «Teatrul național» din București. Serbările înfrățirii culturale. «Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român». Poem muzical-etnografic sau Maramurășul, Crișana, Ardealul și Bănățul în port, joc și cântare, de Tib. Brediceanu.

Program. Preludiu. Hora. Cântece din Ardeal: D-na Rita Murcuș. Joc din Maramurăș, joc din Bihor. Cântece din Maramurăș și Crișana: D-na Lya Pop. Joc din Bănat, joc din Țara Hațegului. Cântece din Bănat: Dna Lucia Cosma. Romana.¹ Joc din Munții-apuseni. Joc din Mărginime. Bătuta, Final și Călușerul. Dirigenți: Tib. Brediceanu și A. Nowak. Regisor: Ștefan Mărcuș.

«Poemul muzical-etnografic» s'a reprezentat pentru prima oră în 19 August 1905, cu ocazia inaugurării «Muzeului etnografic» al «Asociațiunii» în Sibiiu. Dl. Tib. Brediceanu a fost încredințat cu aranjarea unei «Serate etnografice», fiindcă făcuse studii preliminare prin toate ținuturile locuite de Românii de dincoace de Carpați, având o prețioasă colecție de jocuri și cântece populare.

Amplificându-se conținutul «Poem»-ului s'a jucat a doua oră în Budapesta, în an. 1907 (aranjat de societatea academică română «Petru Maior»); apoi la Arad, în anul 1909 (de «Reuniunea femeilor române»); în 1911, la Viena (la un festival al «societății academice române» «România Jună»); în 1912, la Timișoara («Reuniunea femeilor») și la Cluj, în 1920, cu prilejul inaugurării universității de acolo.

În forma lui de astăzi este «Poemul» mult mai amplificat. Materialul întreg (jocuri și cântece) este luat din culegerea proprie a dlui Tiberiu Brediceanu.

Comitetul aranjator: D-na Sylvia Comșa, dna Marilina Bocu. D-nii: Dimitrie Comșa, Nicolae Băilă, Ioan Neagoe, I. Banciu.

¹ Joc național de coloană, jucat de intelectuali români transilvăneni, începând cu anul 1850.

1. Grupurile dansatorilor în Poemul muzical-etnografic al dlui Tiberiu Brediceanu la serbările culturale aranjate de «Astra» din Sibiu la București, în ziua de 1 Iunie 1924: *a)* Hora și Romana: N. Dragomir, I. Moga, I. Modranu, C. Aldea, C. Frățilă, I. Căndea, C. Moșan, Stela Pătruțiu; Mărioara Dragomir, Mărie Dragomir, Maria Gherman, Maria Langa, Ilea Chirtop, Eugenia Gal, Dora Bogdan (din Sibiu). *b)* Grupul maramurășan: 1. Ion Timiș Buhău cu soția sa Ioana Timiș din Borșa. 2. Gavrilă Mihalca, I. Gavrilă, flăcău și Maria Mihalca, fată din Petrova. 3. Toader Ștețiu I. Gheorghe I. Siyule și soția sa Anușă Ștețiu din Săpânța. 4. Petru Codea și soția sa Ileana Codrea din Berbești. 5. Simion Iuga I. Gheorghe a Grădoaei și Floare Iuga I. Gavrilă din Săliște. 6. Ion Grad I. Mihai și soția sa Ileana Andreica I. Iacob din Vișeu-de-sus; *c)* Grupul oșănesc (Țara Oașului, jud. Satu-mare): 1. Văsii Țătu I. Mihai, flăcău și Floare Mare I. Gheorghe, fată din Boinești. 2. Ștefan Birtoc I. Ion, flăcău și Floare Rus I. Ion, fată din Boinești. 3. Mihai Teodorca I. Ion, flăcău și Irina Teodorca, fată din Negrești. 4. Mihai Berinde I. Grigore, flăcău și Odochie Berinde, fată din Negrești. 5. Văsii Tat I. Văsii și soția Erina (Lica) Ciocan din Certeze; *d)* Grupul bihorean: Flăcăii: Gheorghe Dumea, Petru Usvath, Rusalim Thirla, Nicolae Popoviciu, Petru Popoviciu, fetele: Eva Popa Stanciu, Eva Dumea n. Codoban, Ana Popoviciu, Ana Stanciu, Elena Thirla, Floare Căbău, din comuna Roșia jud. Bihor; *e)* Grupul bănățean: 1. Francisc Opriș și soția sa Paraschiva Opriș. 2. Ioan Lazar și soția sa Silvia Lazar. 3. Ioan Gulea și soția sa Elena Gulea. 4. Ioan Mihăescu și soția sa Elena Mihăescu. 5. Dimitrie Lazar, flăcău și Ana Boamleș, fată din Chisătău, jud. Timiș; *f)* Grupul din Țara Hațegului: Dorica V. Șoimoșiu, Valerica Mureșan, Elvira Fülepp, Aneta Poenariu, Aneta Voina, din Hunedoara. Pompiliu Baicu din Orăștie, Iuliu Munteanu din Hațeg, Tiberiu Bumbașiu din Hunedoara, Francisc Poenariu, Hunedoara. Nicolae Todea din Hunedoara; *g)* Grupul moților (Munții-apuseni): 1. Remus Palade și soția Ana Palade din Câmpeni. 2. Nicolae Goia și soția Elena Goia din Câmpeni. 3. Nicolae Danciu și soția Marița Danciu din Bucium Izbita. 4. Gheorghe David și soția Zonta Duna din Bucium Izbita. 5. Candin David și soția Jeni David din Bucium Poeni; *h)* Grupul mărginenilor

(jud. Sibiu): Nicolae Floca și soția Maria Floca, Nicolae Irimie și soția Floare Irimie și alții din comuna Răhău. Mini Cristiu, Nuțcă Herța, Mărioara Sandu, Jenica Iosof, I. Cărată, Dna I. Cărată, Maria Borcea, Nicolae Borcea, Dr. Ioan Cup, Alex. Iosof, Stan Herța, Ionel Comșa, (din Săliștea-Sibiului); *f*) Grupul călușerilor din Lăstăul românesc, jud. Târnava-mică: Flăcăii: Vintilă Ilie, vătav, Constantin Gloabă, Ioan Iors, Chirilă Vasile, Ioan Pepelea, Ioan Gândilă, Vian Oprean.

II. Grupurile decorative: *a*) din Morăca (jud. Cojocna), Gh. Negru, Veronica Lucăciu și Veronica Blogoștu, Silvia Comșa, Meteș; *b*) bănățean: Dșoara Sempronina Brediceanu din Lugoj, Petru Andreșoni și soția Maria Andreșoni din Luncani (jud. Caraș-Severin), Romulus Iovițescu și soția sa Ana Iovițescu din Zărnești (jud. Caraș Severin); *c*) din jurul Brașovului: Eugenia Dr. T. Brediceanu, Octavia Stînghe, Margăreta Piso, Stela Dușoiu; *d*) din Bărgău: (j. Bistrița-Năsăud) Andrei Nêuc. I. Ciura, Maria Tanca, Rodorica Cot; *e*) din Cohalm: jud. Târnava-mare) Gheorghe Spornic, Gheorghe Danciu, Maria Comșa, Domnica Lîngu.

II. Programul concertului românesc ce a avut loc *Sămbătă, la 31 Maiu n. 1924*, în sala Teatrului Național din București cu concursul D-nei M. Dr. Vilt, sopran; D-șoarei P. Luca, mezo-sopran; D-nii I. Crișan, prof. la Conservatorul național de muzică din Cluj, bariton; G. Erdeli, tenor; Pompiliu Mureșeanu, tenor; N. Topolog, bariton și a Orchestrei orașului Sibiu. Dirigent: N. Oancea.

Căntece populare românești pentru cor mixt: 1. Aug. Bena: *a*) Foale verde tătăiță; *b*) Pentru mândra mea... 2. T. Brediceanu: Șezătoare. 3. N. Oancea: Cătălina, cu solo de sopran D-șoara P. Luca, text de I. U. Soricu. 4. Fr. Hubic: Patru căntece populare din Bihor: *a*) Trimis-a 'mpăratul carțe; *b*) Dusu s'a bădița dus; *c*) Toată lumea; *d*) Mărită-ți bade fata. 5. G. Dima: Fântână cu trei izvoară. 6. I. Vidu: Preste deal, cu solo de bariton, Domnul Nicolae Topolog. 7. I. Mureșianu: Mănăstirea Argeșului, baladă populară, pentru cor mixt, soli și orchestră, în trei părți, text de Vasile Alecsandri: Ana, soția lui Manole (sopran) D-na M. Dr. Vilt; Manole (tenor) Dl Gh. Erdeli; Negru-Vodă (bariton) Dl I. Crișan; Ctobanul (bariton) Dl N. Topolog; Narătorul (tenor) Dl P. Mureșeanu.

Sămbătă, 31 Maiu, la Ateneul Român. Orchestra filarmo-
nică și corul Cântarea României (dirig. dl Marcel Botez). Cu-
vântul A. S. R. Principele Carol. Saluturile: Primăria capitalei
(Dl Costinescu). I. P. S. Sa mitropolitul primat, președintele co-
mitetului de primire. Ateneul — ministrul Instrucț. Dr. C. An-
gelescu; Universitatea — rectorul E. Pangrati; Liga culturală
— N. Iorga; Centrala caselor naționale — prof. G. Țițeica;
Universitatea liberă — prof. Mih. Dragomirescu; Fundația Prin-
cipele Carol — D. S. Mugur, preș.; Răspunsul «Asociațiunii»
— Vas. Goldiș. Producțiuni: Orchestra filarmo-nică și corul
Cântarea Româniși (Marcel Botez).

La Breaza.

Sibienilor le-a fost dat, lunile trecute, să asculte pe dl general I. Manolescu, vorbindu-le în ciclul de conferințe despre organizația nea-
mului din punct de vedere militar și cultural. Adusese dl general nește
hărți gigantice pe cari le-a comentat în fața spectătorilor. Erau însemnate
etapele culturale, erau înșirate lozincile sănătoase — era o trecere în re-
vistă a energiilor din sate și orașe.

Ceeace dl general trată teoretic a vrut să redea practic, și i-a reușit
minunat. Conducătorul «Caselor Naționale» este un organizator de prima
forță. Dela București, unde ne-a pus în uimire cu spiritul dsale de orga-
nizare, ne-a adus în satul natal, să ne arate «Puterea neamului», cum
striga flacăul ce anunța sosirea cortegiului festiv, călăreșul furtunatoc, cu
steagul fălăitor în mână.

De fapt a fost «Puterea neamului» ce ne-a arătat. Ochii multora
s'au umplut de lacrimi. Mulți ardeleni au rămas extazați de admirație,
admirație nefățărită. Ceeace le-a fost dat să vadă ăra cea mai categorică
desmănțire a minciunii sfruntate că în satele din România veche este numai
intuneric, mizerie și oftat. Cine susține așa ceva, după cele văzute la Breaza,
susține cel mai păcătos și revoltător neadevăr.

Câtă inimă, cât bân-simț în toate manifestările ținutului! A fost o
serbătoare sufletească! Copilașii durduii, sugarii, purtași și arătași de ma-
mele lor, să ne dea îndemn de a lucra cu puteri unite pentru răsipirea
nelcrederii și a calomniilor. Atunci își va fi ajuns ținta idealistul general,
care, modest cum nu sunt mulți astăzi, își permitea luxul să răda cu ochii
săi blânzi, fericit că a contribuit la ridicarea inimelor consăngenilor săi.

Ca informații concrete servească următoarele note: La Breaza au
luat parte, pe lângă sutele de excursionști, fruntași: I. P. S. Sa Mitro-
litul Primat Dr. E. Cristea; I. P. S. Sa Mitropolitul Pimen al Moldovei
(originar din Provița de Jos, din apropiere); generalul Moșoia, ministru;
profesorii univ.: Țițeica, Marin Ștefănescu, Dr. I. Lupăș; gen. Popișteanu,

majorul Băgulescu, președ. «Asociațiunii» Vas. Goldiș și secretarii ei, (R. Simu, Dr. H. P. Petrescu) precum și casierul, dl I. Banciu, cu conferențiarul I. Neagoe, dna Smara (Oheorghiu), dna Constanța Hodoș, etc. etc.

La gară au fost întâmpinați de un cor, compus ad hoc, al elevilor corului superior dela liceul din Câmpina și din membrii societății corale «Breaza». Conducător talentatul scriitor pentru tinerime și dibaciul dirigent T. Castrișeanu, o podoabă a corpului didactic. In numele bisericii a salutat pe oaspeți bătrânul preot din localitate Samson. Primarul Marin Rădulescu a bineventat pe oaspeți in numele comunei. Învățătorul T. Castrișeanu a apoteozat ziua de înfrățire. Tuturora le-a răspuns dl Goldiș. Apoi au pornit excursioniștii pe sub arcuri de trumf, in mijlocul rândurilor de elevi, mii de școlari dela cele 10 școli din Breaza și jur și a tinerilor cercetași cari — și aici — au dat probe de minunată destoinicie.

In satul, care e ceva mai depărțitor dela gară, au fost primiți trimișii «Asociațiunii» de o mare de țărani, de foști luptători, de liceul de fete din Câmpina, de membrii «Centralei Caselor Naționale», de membrii băncii populare «Caraimanul», etc.

In sala festivă a Casei Naționale «România Mare» din Breaza, care a putut găzdui de sigur peste 2000 de persoane, s'a început recepția cu imnul regal, cântat de corul «Breaza».

In mijlocul unui cutuziasm de nedescris au vorbit următorii: dl prefect al județului, dl revizor școlar, învățătorul Georgescu, preotul Oprîș (de origine din țara Făgărașului, un vrednic reprezentant al nostru in ținuturile acestea!), dl Dr. Eremia Popescu, președ. băncii populare «Caraimanul». Tuturora le-a răspuns Mitropolitul Moldovei, cu amintiri înduioștoare, și — in numele «Asociațiunii» — dl Dr. I. Lupaș.

A urmat conductul etnografic, in fața Casei Naționale, înaintea publicului adunat in loji și pe afară. Au defilat următoarele sate, echipe, etc.: călăreți tineri din com. Provița de jos; car împodobit cu cetină, cu săteni din Predeal, doborând brazii la pământ, cu joagărele lor; car alegoric din Posada cu produsele industriei cutiilor de lemn; car cu lucrarea uneltelor de muncă agricolă; coporâl, furci, lopeți, etc., din satul Oena; car cu sătenii din Bănești, cu sămănătoare și tăvălugi, 2 care bazar cu produsele fabricilor de hârtie, mobile și frângherie din Bușteni; un car cu locuitorii din Poiana-Țapului cari arătau cum se face varul; munca zidarilor și pietrarilor arătată in care alegorice din comunele Cornul de sus și de jos; «carul muncii» cu locuitorii com. Poiana-Câmpina — băteau nicovala și suflau din foalele forței —; Buștenarii ne-au arătat bogăția subsolului cu o sondă in miniatură; o șezătoare țărănească veselă ne-a oferit satul Brebu — carul era urmat de flăcăi și fete, cântând și chiuind, cu lăutari după ei; țesutul straiului ni l-a adus înaintea ochilor sătenele din comuna Talea și alte femei, călări, in urma carului, cu desagii plini de strae; Telega cu industria tricotașului; Azuga cu produsele locale. Comarniecul cu o nuntă țărănească; Secăria cu o stână in cari ciobanii mulgeau oile și mestecau mămăliga; Câmpina cu un car al școalei de meserii; Sinaia cu pietrași ei vestiți; Provița cu un car in care se arată cum se lucrează hambarele; — venea apoi Breaza cu diferitele ei care: carul «Centralei Caselor Naționale» cu deviza muncii și faptele

săvârșite; carul «Caselor Naționale» locale; al atelierului de industrie casnică, al asistenței sugacilor; carul băneii «Caraimanul» (o ședință festivă, în decursul căreia președ. arată pe un afiș cum a început banca cu 36 lei, acum 30 de ani, și cum a ajuns la capitalul actual de 4 milioane lei; carul casei Elena Georgescu (cusături naționale, cu peste 160 lucrătoare); carul constructorilor de case țărănești (în miniatură: punerea primului căprior, etc.); carul șindrilarilor, al cofăritului, altul gata pentru «târgul moșilor»; carul fabricării țuicii; carul corului din Breaza; carul luptătorilor I. O. V., cu un grup de foști luptători din Breaza, grupul cercetașilor; carul grădinei de copii (micuții cântau «Tăiască Legele!») cu inscripția «Nădejdea patriei»; autocamioane din Sinaia cu activitatea sportivă a soc. «De dragul munților» și acelea ale Câmpinei, cu o sondă în miniatură.

Chiar numai lista aceasta sumară a carelor alegorice poate da informații prețioase cetitorilor despre bogăția conductului festiv. Lista carelor am luat-o după frumoasa revistă «Răsăritul», organul «Caselor Naționale», și tot de acolo însemnăm că și-au câștigat merite pentru buna-reușită dnii: Th. Pupăzeșcu, un tânăr pictor și Th. Castrîșeanu, dirigentul corului și sufletul corpului didactic. Știm că și dl Ioan Manolescu, reputat artist dramatic, de origine din Breaza, a ostentat mult pentru reușita serbărilor dela Breaza. Onoare lor și laudă tuturor cari au contribuit la marea manifestare!

La Vălenii de munte.

Delegația ardeleană a avut în frunte pe I. P. S. Sa. Mitropolitul Nicolae Dr. Bălan. În gara din Ploești s'au urcat în tren dnii Iorga, general Leonte, protopopul județului Prahova N. Vasilescu, inspectorul școlar Ciocărdia, Ardelean, Costescu, Munteanu-Râmnic, profesori dela liceul din Ploești, elevii liceului și școlii normale de comerț din Ploești, și o mulțime mare de intelectuali. Pe tot drumul spre Văleni — au fost toate gările frumos împodobite cu ghirlande de flori și frunze de stejar — și tricolor, la sosirea trenului elevii școlilor primare au întâmpinat pe oaspeți cu cântece patriotice și s'au atașat apoi cu toții spre Văleni.

În gară lume multă așteptă sosirea oaspeților. Primarul Papazol urează bun sosit. I. P. S. Sa mulțumește pentru entuziasta primire în acest focar de lumină, de unde marele dascăl ai neamului, dl N. Iorga, a răspândit lumina culturii pe întreg teritoriul țării românești și urându-le bine v'am găsit, îi asigură de toată dragostea de frate, aici unde ne simțim acasă ca la noi.

După acestea întreg cortegiul în frunte cu chipeșii călăreți și cu muzica militară s'a îndreptat spre pavilionul anume construit în piața orașului pentru a asista la defilarea conducătorului etnografic. Întreg orașul a fost pavozat cu flori și drapele.

A urmat *conductul etnografic*.

Defilarea s'a început cu cercetașii cu elevii liceului, școlii normale, școlii de comerț din Ploești, cu orfanii de războiu, călăreții din Văleni, car cu patru boi — cu industria casnică — fete țesând la război și torcând — «Șezătoarea». —

Copii dela școalele din Ploești.

Comuna Cerași. Car cu 4 boi — fetele cosând, apoi un car cu industria șindilii — cimpoierul, car cu 4 boi.

Comuna Bătrâna — stâna de oi, cu oieritul — cimpoi și industria lemnului, pădurăritul ferestrău.

Comuna Măneclă pământeni — car cu fete — industria casnică și albinăritul.

Comuna Măneclă ungureni — Soc. Drajna — ferestrău, industria lemnului.

Comuna Scăiași — industria olăriei, șezătoare de fete.

Comuna Vălenii de munte: călăreți, care cu 4 boi, cu școala elementară de meserii, cu industria ferului și rotăriei, industria pielăriei, cismăria, fiertul țuicei, fabricarea apelor gazeoase, carul cu industria țesutului covoarelor și scoartelor.

Car cu alegoria «României mari», de fetele dela «Școala de misionare».

Car cu toți lăutarii din Văleni.

Ultimul car al băncii populare Teleajeri din Homorât.

Urmează apoi vizitarea mănăstirii zidite pe la 1670, a școlii de misionare, unde dl Iorga a dat explicațiile necesare, apoi orfelinatul «Principele Mircea», și *Universitatea populară* «N. Iorga», unde prof. N. Iorga a salutat pe oaspeți. D-sa a arătat comorile sufletești ale țaranului de pe valea mândră a Teleajenului și ale țaranului din Ardeal, comunicarea ce s'a făcut fără pasaport între frați, deci pe ambele coaste ale Carpaților. Aici e multă și veche muncă a ardelenilor. Sate ca Măneclă ungureni sunt întemeiate de ardeleni, asemenea și satul Săcuienri amintesc pe întemeietorii acestui târgușor. Latinistul David Al-

mășan, traducătorul Halimalei, învățatul Opreș, Ioan Dascălul dela Bistrița au împărsătiat aici învățătura adusă de acasă.

În acest local de răspândire a culturii românești și a deșteptării conștiinței de neam cu viitor, unde înainte de războiu s'au adunat ascultători din toate unghiurile țărilor locuite de Români, placa comemorativă de pe perete arată, că A. S. Regală principele Carol a asistat la deschiderea localului în 1912, iară în anul acesta sperăm să avem onoarea de a putea saluta la deschidere pe însăș M. Sa, sperăm că tot mai mulți români vor alerga să-și adepă sufletul la acest izvor de apă vie a conștiinței românești și a sufletului cu comorile sale, cari așteaptă să fie scoase la lumină de vrednicii profesori, cari nu pregetă de a veni în vacanță să țină cursuri. Mulțumesc în special I. P. S. Sale a zis dl Iorga, pentru cinstea ce a făcut-o venind — ca supremul reprezentant sufletesc al poporului dreptcredincios al Ardealului, ca cel mai luminat ierarh al bisericii, pe care dorește să o vadă ridicându-se la adevărata situație ce are drept să o aibă în conducerea trebilor sufletești ale poporului român.

Protopreșbiterul *Nae Vasilescu* urează bun sosit oaspeților în numele Mitropolitului Primat — al cărui mandatar este, precum și în numele bisericii din județul Prahovei. — Aici este Ierusalimul culturii neamului, unde cel mai tipic reprezentant al sufletului românesc, N. Iorga — își desfășură uriașa sa operă culturală. Datorită lui soldații prahoveni au mers cu pieptul gol înaintea dușmanului și au înscris acele neperitoare pagini de eroism, la Mărășești Mărăști și Oituz, dela el au învățat cum să-și sacrifice viața pentru izbânda ce n'a întârziat.

I. P. S. Sa Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan mulțumește în cuvinte calde — în numele credincioșilor pe cari îi reprezintă, pentru călduroasa primire celor din Văleni, în special dlui Iorga, marele dascăl al neamului, pentru tot binele și apostolatul ce l-a făcut pentru cultura neamului, — aceluia, care a contribuit la pregătirea sufletescă pentru realizarea întregirii neamului. Aici s'a săvârșit o operă profetică, care a păstrat ideea mesianității naționale, a ținut trează nădejdea în biruință și în împlinirea viștului de veacuri al înaintașilor noștri. De aceea cu emoție am venit în această sală, în care s'a răspândit cuvântul cald al idealismului, care poate învinge toate piedecile, cari se pun în calea armonizării sufletelor noastre, prin acel mare dascăl

al tuturor, care ne-a dat aurul culturii ca o pâne bună celor flămânzi după lumina minții și inimei. Biserica, care n'a cunoscut granițele dintre frați — are contribuția sa însemnată la înfăptuirea unității sufletești a noastre, ea a contribuit la închegarea frontului sufleteș și politic al țării noastre. Tot ce se tipărea aici trecea munții la noi, așa că în marginea românismului, în Bihor — în bisericuțele noastre s'au găsit cărți tipărite aici.

Cu cât cineva are ocazia să vadă *poporul* nostru din diferite regiuni, se convinge tot mai mult de *unitatea sufletească* a țaranului român, care cugetă, simte la fel, trăiește aceeași viață sufletească, în aceleași comori sufletești, pentru împlinirea misiunii sale, — căci el știe, că e interesul mare al neamului, ca să stea umăr la umăr, precum în câmp stă fir de iarbă lângă fir de iarbă. «Vă rog, dle profesor» — a urmat I. P. Sf. Sa — «să scuzați că ne-am înfățișat așa de puțini, însă eu Vă asigur de toată dragostea tuturor credincioșilor, în numele cărora ca păstor al lor Vă exprim toată recunoștința pentru tot binele ce l-ați făcut la luminarea sufletului lor și al neamului întreg, căci pe urma muncii D-Voastră a urmat solidaritatea cugetului și simțirei românești».

«Cu aceste sentimente — mulțumind încă odată pentru atât de călduroasa și frățeasca primire, implor binecuvântarea Tatălui ceresc asupra tuturor și asupra celorce vor veni în această casă să-și lumineze mintea și să-și nobileze inima».

Profesorul *Munteanu Râmnic* a mulțumit tuturor pentru reușita acestor serbări, în special dlui primar Popasol și ajutătorilor săi.

După aceasta lumea se îndreptă la masa câmpenească din grădină, atât de frumos și cu gust aranjată de damele din societatea orașului. Furtuna deslănțuită asupra orașului a silit publicul — în mijlocul celei mai bune dispoziții — să se împrăștie și să caute adăpost contra ploii ce se revărsa din belșug. N'au scăpat neudate nici doamnele, nici domnii, cari nu s'au depărtat decât când ploaia a devenit torențială.

Cu trenul de 3'13 p. m. oaspeții ardeleni și ploeșteni s'au întors spre casă.

V. N.

Cronica zilelor de „înfrățire culturală“.

Sâmbătă, 31 Mai n., orele 7 jum. dim. sosirea comitetului central al «Asociațiunii» la gara de Nord, cu I. P. S. Sa Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan în frunte. Salutul de bun-sosit rostit de un reprezentant al Caselor Naționale, al Primăriei capitalei, al Societății pentru învățătura poporului, etc. Răspund: I. P. Sf. Sa Mitropolitul Nicolae și președ. «Asociațiunii» dl Vasile Goldiș. — La orele 11 recepția festivă dela Ateneu. De față A. S. R. Principele Carol, ministrul instrucției publice Dr. Angelescu, Mitropolitul Primat I. P. S. Sa Dr. Miron Cristea, etc. etc. Vorbiri și cântări: orchestra filarmonică și corul Cântarea României (dirig. dl Marcel Botez); cuvântul A. S. R. Principele Carol; salutul Capitalei (dl Costinescu); salutul președ. comitetului de primire (I. P. S. Sa Mitropolitul Primat); salutul Ateneului (dl ministru al instr. Dr. C. Angelescu); salutul Universității (dl rector E. Pangrati); salutul Ligii Culturale (dl N. Iorga); salutul centralei Caselor Naționale (dl prof. G. Țițeica); salutul univ. libere (dl prof. Mih. Dragomirescu); salutul Fundațiunii Principele Carol (dl preș. D. G. Murgur); răspunsul «Asoc.» (dl Vas. Goldiș). Orchestra Filarmonică și corul «Cântarea României» (dirig. dl Marcel Botez) cu «Pe-al nostru steag e scris unire». — Masă comună în diferite restaurante. — După masă: vizitarea «Fundațiunii Principele Carol» și a «Societății ortodoxe a femeilor române» cu preș. «Asoc.» și I. P. Sf. Mitropolit Dr. Bălan în frunte. La soc. ort. producțiune de coruri și jocuri naționale. (Dna Alexandrina Cantacuzino, discurs de bună-venire. Răspunde I. P. S. Sa Mitropolitul Dr. Bălan.) Paralel vizitarea altor instituții culturale, muzee, în echipe.

La ora 6 d. a. conferența dlui prof. univ. și membru al Academiei Române Dr. Ioan Lupaș, la «Fundațiunea Carol», despre «Asociațiune», cu proiecțiuni luminoase. — Seara la 9 ore, în Teatrul Național: Concertul românesc, dat de «Reuniunea Română de cântări din Sibiu Gh. Dima», condusă de dl dirig. N. Oancea (v. progr. detaliat într'alt loc).

Duminică, în 1 Iunie n. Vizitarea soc. «Tinerimea Română». La ora 10 serviciul divin la Mitropolie, slujit de I. P. S. Sa mitropolitul Primat. — La ora 11: depunerea unei coroane pe mormântul «Eroului necunoscut» în parcul Carol. (Corul «Carmen» condus de maestrul Chiriac: «Imn de slavă») «Românii ardeleni, liberatorului lor», pe pantlica tricoloră. — Masa comună la școala de infanterie (școala militară din Dealul Spirei). Cuvântări: Mitropolitul Primat; prof. Țițeica (Casele Naționale); Mitropolitul Dr. Bălan; prez. V. Goldiș; țăranul Opreș din Bănat; maestrul Chiriac; gen. Dragu; etc. etc. — După masă: Vizitarea «cercului profesorilor secundari». Vizitarea Societății de cultură macedo-română. (Discursuri: dl Ionaș Grădișteanu, preș., dl președinte V. Goldiș, dl I. Const. Cicma, etc.) La 5 ore «Poemul» dlui Dr. Tiberiu Brediceanu, la «Teatrul Național» (v. progr. detaliat într'alt loc). — O parte a publicului la «Târgul Moșilor», unde s'au premiat costumele cele mai frumoase. — La ora 6 conferența dlui prof. univ. și membru al Academiei Române Dr. Sextil

Puşcariu, la «Fundaţiunea Carol», despre «Graiu ardelenesc». (Va apare în rev. «Cultura».) — La 9 seara reprezentaţia a doua a «Poemului».

Luni, în 2 Iunie n. Vizitarea dispensarului medical româno-britanic, colonia «Mărcuşa», «Institutul de educaţie fizică», Azilul «Regina Elisabeta», Leagănul copiilor «Sfânta Ecaterina» etc.

La 10 ore o recepţie a «Universităţii libere» (d-na Sabina Cantacuzino, dl Mircea Djuvara, dl E. Pangrati) la Ateneu. Răspunsul preş. V. Goldiş. — La 11 ore recepţie la «Universitate» (de faţă şi congresiştilor tuturor universităţilor din ţară). Orator dl rector E. Pangrati. Răspunde preş. V. Goldiş. — Într'acelaş timp a treia reprezentaţie a «Poemului», la Teatrul Naţional.

La 1 masă comună, oferită de Primăria Capitalei, la şcoala de infanterie şi alta la restaurantul Carpaţi. (Oratorii la şcoala de inf.: Primarul capitalei, dl Negruşiu — din partea «Asociaţiunii», dl prof. Hurmuzescu, — din partea prof. univ. — ajutor de primar dl Berceanu — dl general I. Manolescu, preşed. «Caselor Naţionale», dl George Lungulescu, etc. La «Carpaţi»: gen. Dragu, prof. univ. S. Măndrescu, Dr. Horia Petra-Petrescu, în numele «Asociaţiunii» etc. — La ora 5 recepţia dela «Academia Română», la care a luat parte M. S. Regele Ferdinand I. (Discursuri: preş. Academiei dl I. Negruzzi, M. S. Regele şi preş. Vas. Goldiş.) — Seara, la ora 9, festival «Concertul clasic», la Teatrul Naţional, dat de «Reuniunea română de cântări Gh. Dima» din Sibiu (dirig. Nic. Oancea — vezi programul special într'alt loc).

Marţi, 3 Iunie n. (Sf. Constantin şi Elena). Plecarea dela Gara de Nord cu tren special la Breaza de sus şi Vălenii de munte, la ora 6 dim. — La gara Ploeşti primirea oaspeţilor: în numele oraşului — primarul; în numele «Asociaţiunii prof. sec.» dl prof. Şuluţ; d-nii adv. Condeescu şi Albulescu, în numele stud. Răspunde preş. V. Goldiş. De aici se impart excursioniştilor în două: unii la Văleni, cu I. P. Sf. Sa Mitrop. Dr. Balan în frunte, alţii la Breaza, cu dl Vasile Goldiş în frunte. (Rapoarte speciale despre Văleni şi Breaza.) Seara a plecat fiecare excursionist spre căminul său.

Beethoven şi — Shimmy.

— O întâmplare şi comentarul ei. —

Un ziar parizian «Excelsior», a relatat în viaaile-i cronici cotidiene, despre o întâmplare. 30 de rânduri, dar ce rânduri, oricât de mărunţele au fost literele şi oricât de strânse rândurile. După ce le-ai citit. Ţi venea să dai poruncă: «Publicaţi vestea cu litere de-o schioapă! Scrieţi articole de fond, ca comentariu la cele întâmplate!»

Indrăzneală ideie! Veţi înţelege şi d'voastră pentruce. Ascultaţi mai întâi cele ce s'au întâmplat şi cântăriţi şi parafraza care urmează, comentarul...

În Bonn, orașul de pe marginea Rinului, orașul în care s'a născut Beethoven, se poate vedeă și în ziua de astăzi odăița arhimodestă unde a văzut pentru întâia dată lumina zilei unul din cele mai mari genii ai omenirii. O mansardă cu o singură fereastră, cu păreții goi, ca mobilă: bustul compozitorului, cu cununi de lauri — atât. Ajungi în odăița aceasta, în care a îngenunchiat și Caragiale al nostru, ca într'o biserică sufletească, după ce ai dat într'o curtică bătrânească, cu păreții îmbrăcați în verdeață și după ce ai urcat niște trepte solide, largi, printr'un antreu luminos. Într'altă odaie e păstrat, ca relicvie, pianul la care exersă Beethoven.

Nu mai trebuie să pierzi multă vorbă cu acela care s'a lăsat înfiorat de «Simfonia a IX-a» a maestrului (și băgați de seamă, acesta *era* «maiestru», nu pângărea noțiunea, ca astăzi, când își aruncă în față oamenii așa de ușor epitetul de «maiestru»!) Aici locuise Beethoven — e de ajuns! (Cei neinițiați citească primul volum al lui Romain Rolland: «Jean Christophe», în care este descris sbuciumul copilului genial — R. Rolland s'a gândit la Beethoven și la Hugo Wolf.)

Odăițele acestea — e preafiresc — sunt locul de pelerinaj la lume și țară. Vin din toate părțile melomanii, vin admiratorii, să prindă puteri, să aducă tribut de laudă neprecupețită unui «om», care a suferit cât o sută și care ne-a oferit clenodii ce nu se pot cumpăra cu bani, în orice valută forte ar fi ei.

Lunile trecute să fi fost în odăița cu pianul o societate de excursioniști. După cum se știe, lumea noastră are mulți pensioniști — «viele Kostgänger» — după vorba nemțească. Între pensioniștii aceștia se găsise o tinăra domnișoară, sglobie, vioaie să se rătăcească și ea în ceata excursioniștilor.

Odaia în care s'a născut Beethoven! Haida s'o vadă și ea. Trăncănise și domnișoara la pian, de sigur, se apucase poate și de «Sonata lunii», dar de priceput fiorul ei sfânt nu-l va fi priceput, fiindcă întreagă ținuta domnișoarei în locașul acesta de reculegere sufletească era... ciudată. Râsul ei sgomotos, glumele cu cari țâșnea, ținuta ei întreagă, adevereau că vrea să fie o femeie «modernă»! În tăcerea ce te invită să-ți aduni gândurile mănunchi, râsul ei părea un sacrilegiu. Mai mult — nici una, nici două, — văzând pianul pe care-l arătă gardianul, s'a apropiat tinăra noastră amazonă și — deschizându-l — a în-

ceput să-și poarte degetele pe clapele-i bătrâne, și cavalcadei excursioniștilor i-a fost dat mai apoi să asculte primele acorduri ale unui — Shimmy desmățat. Pelerinii s'au privit consternați — gardianul, un om în vârstă, serios, a tresărit — domnișoara a râs ștregărește, neînțelegând profanarea.

Și «mica nebună căreia-i umblă gura ca o morișcă stricată» nu s'a mulțumit cu atât. A întrebat pe gardian: «Vin câteodată oameni mari pe-aici?» — «Da, vin», i-a răspuns gardianul și a măsurat-o cu ochii, căci îi venise acum apa lui la moară, «vin — ca, de pildă, marele pianist polon Paderewski, fostul președinte al republicii polone». — «Așa? Paderewski? Și a cântat la pianul acesta?» — «Nu, domnișoară», a răspuns gardianul, privindu-o sever. «Mi-a spus că nu se simte vrednic să se atingă de el!»

Stai cetitorule, stai pe loc. Nu mai ceti... abea mai târziu. N'ai simțit un fior străbătându-ți trupul, un fior din creștet până 'n tălpi? Nu ți-a spus cineva, respicat: Al vezi! un răspuns oarzan, meritat!

N'a hohotit cineva în tine: «dal de o mie de ori da! are dreptate!»?

Paderewski nu s'a simțit *vrednic* să se atingă cu degetele-i de muritor de clapele pianului lui Beethoven! Virtuosul care a fermecat cu cântecu-i de Orfeu zeci de mii, chiar și de... bestii umane (o, se vor fi găsit și de acestea, în lojile somtuoase ale capitalelor, în lojile plătite cu bani grei, câștigați pe nemunci-tele!)! Și vine cutare domnișoară și, fără de nici o rușine, își măsoară plim-plim-ul ei cu acordurile cari poate că mai adastă încă într'un colțisor al odăii maestrului: Shimmy în odaia lui Beethoven!

Veți zice: pune punct și am înțeles. Nu mai comentă!

Să nu fie cu supărare — dar scena mai trebuie comentată! Nu numai duduia asta își bate joc de ceva sfânt, dar și alții, pe *alte* terene, calcă în picioare ceace *ar trebui* să fie sfânt.

Să începem cu mic, ca să ajungem la mare:

Mai dăm noi, acum, după războiu, atenția cuvenită, unei străneri de mâni prietinești?

Ne înfiorăm cu gingășia visată de un surâs de gură, cast, al alesei inimii noastre?

Dăm noi cinstea cuvenită unor raționamente, așternute pe hârtie și părăsite din inima unuia care vrea să urmeze «fericirea»: «Ferițiți sunt făcătorii de pace!»?

Aplaudăm precum trebuie fapta bună și ne scârbim, da, ne scârbim de frivolitățile din viața publică din ziua de astăzi, frivolitățile cari ne *vor da de mal* pe toți, din toate țările?

Cântărim cu evlavie cuviincioasă versurile unui Eminescu al nostru, emanația unui suflet de elită, confesiile sufletești ale unuia din cei buni, îndurerați, crucificați?

Ne plecăm capul, plini de respect, în fața căruntețelor oamenilor noștri laborioși — căci *ne avem* și astfel de oameni, orice s'ar zice!?

«Ei aș! Iar lasă-mă nenișorule: Dar atunci cum rămâne cu zeflemeaua, sfânta zeflemea!» și se ripostează.

Și ce-mi vii cu un strâns de mână discret, când aproape nu mai sunt multe mistere pentru gingășia femeiască, familiară (plimbați-vă odată pe o plajă sau printr'o sală de dans!). — «Ferițiți făcătorii de pace?» Dar atunci unde rămâne pugilatul din arenele parlamentare?! — Scârba față de frivolitățile vieții publice? Dar lozinca de azi parcă-ți dictează: «Dă-i la mirl!» O, suntem foarte, foarte a-van-sa-ți!

Când vă exprimați groaza, disprețul față de gestul domnișoarei cu Shimmy, nu o judecați prea aspru, și alții pângăresc pe Beethoven, numai într'altă manieră!....

Horia Petra-Petrescu.

Parfum de tei.

*Iubirea noastră dulce și curată
Ce s'a trecut cum trece-un nor de fum,
Tulburătorul teilor parfum
Mi-o-aduce-aminte iar — Și ca odată*

*Noi ne 'ntâlnim trecând pe-acelaș drum,
Ne salutăm zîbind și — înșelată —
Incepe iară inima-mi să bată,
Dar simt și știu că-mi ești străin acum.*

Iar de mai stau privind în urma ta
Și astăzi stau că semenii foarte bine
Acelula ce mi-a fost drag cândva:

Și 'n ochii lui, ca 'n ochii tăi, străine,
Eră un farmec, nu știu ce eră,
Și el umblă, iubea, uită ca tine.

Ecaterina Pitiș.

Institutorii cehi din Praga la „Asociațiune”.

(14 Aprilie 1924) Dirigenții M. Dolezil și Nic. Oancea în mijlocul coristelor Reuniunii de cântări „Gheorghe Dima”.

Cronică.

Presa despre noi. «Infrățirea»
(Cluj) 20 April 1924.

«Transilvania». Vechea revistă din Sibiiu apare reorganizată. N. dublu de pe Ian. și Febr. nu demult apărut, aduce un număr variat și și împrăpătat prin scrisul unor cunoscuți scriitori. Pana vioaie a dlui H. Petra-Petrescu, noul redactor al revistei, se resimte la cronică și la articolele redacționale.

„Datina” din T.-Severin, a. II. Maiu 1924, scrie: «Transilvania» a. 55 Nr. 1—2. Unele foi de peste Carpați s'au transformat în reviste. Așa cer vremurile. Chiar dacă ar fi încă pe atâta cât sunt acum, tot ar fi zădarnic, dacă nu răzbesc până acolo unde este absolută trebuință de citit. Dacă nu o duce postașul pe drumuri maramurășene sau nu ajunge până în satele de lângă apa Tisei, truda e fără prea mult folos. «Transilvania»

și-a făcut cu prisosință datoria. Ca vechime e doar cu un an mai tinără decât «Convorbirile Literare». Una dincolo de Carpați, cealaltă pe versantul răsăritean, și-au îndeplinit un întreg rost cărturăresc și național. — Apare la Sibiu prin îngrijirea directorului său dl V. Goldiș și a secretarului «Asociațiunii». Intinerită și împodobită cu scrisul dlor V. Goldiș, I. Agârbiceanu, H. Petra-Petrescu, M. Cunțan, etc., e un proiect de lumină și de limbă românească îngrijită pentru cei cari pe lângă jurnal mai au nevoie și de altă lectură». Const. D. Ionescu.

*

„Gândul nostru“, a. II. Nr. 2 Aprilie 1924. «Transilvania» 1—2. În primul articol intitulat «Spre Țel» dl V. Goldiș dovedește scopul «Asoc. pentru literatura română și cultura poporului român». «ce dăinuște de 55 de ani în Sibiu. Asociația este și vrea să rămână un instrument întru crearea și fortificarea idealului național». O schiță cu mult nerv și spirit de observație publică H. P.-P. În Chipuri și Icoane, scriitorul ardelean I. Agârbiceanu desprinde o pagină din «prăpădul cel mare». Interesantele articole Michelet și Câteva însemnări din studiul geografiei medicale a Ardealului, completează bogatul sumar al acestui număr. Prin variatul material informativ, «Transilvania» luptă cu folos spre ajungerea țelului».

Dl Gusti despre «Asociațiune». Până la primirea vorbirilor *in extenso* ale dlor C. Rădulescu-Motru și Gusti din prilejul recepției dlui R. M. la «Academia Română» — spicium din interesanta scrisoare a dlui G. Vlădescu Răcoasa (Rev. «Societatea de mâine», Nr. 12) următoarele: M. Gusti a în-

ceput astfel: «DV. (R. M) ați înțeles, scumpe coleg, că a trecut timpul complimentelor pentru compliment. Deoarece pentru intrarea dv. printre noi odată cu elogiul ce-l aduceți predecesorului (Adreiu Bârseanu), debutați prin o concentrare sintetică a preocupărilor dv. de totdeauna, privitoare la problemele vitale ale neamului nostru, vă voi urmări pe această cale și voi încerca să vă pun în cadrul activității proprii... Se impune o totală transformare spirituală, o nouă educație... Acest nou sistem de educație națională se bizuie pe faptul netăgăduit că există o vârstă a adolescenților care este cu totul aptă de o deșteptare spirituală și anume printr'o metodă specială de predare, de *natură elică*, adică ce se adresează personalității întregi și nu numai intelectului. Acest adevăr simplu l-au înțeles cei 176 de întemeietori ai «Astrei», bătrâna dar viguroasă «Astră», careia Academia i-a făcut, subți presidenția M. S. Regelui, o mișcătoare recepție acum câteva zile și care și-a îndeplinit chemarea într'un admirabil spirit de continuitate, printr'o muncă idealistă susținută de jertfele tuturor, ale neștiutorilor de carte și savanților, ale săracilor și bogăților, înfăptuind o generoasă operă de cultură națională, pildă glorioasă de neînduplecată muncă pentru înfrățirea sufletelor și armonizarea vieții sociale românești».

„Asociațiunea“ citată într'un raport la „conferința internațională a muncii“. «Ministerul Muncii» din România a înaintat un raport detaliat la un chestionar al «Biroului internațional al muncii» din Geneva, pentru a șesea sesiune care s'a ținut în 16 Iunie a. c. La întrebarea cum se folosește timpul liber al lucrătorilor în România a răspuns «Ministerul»: «Inițiativa patronală

și privată n'a rămas străină de opera culturală. Cităm societatea «Petroșani» care a înființat o bibliotecă pentru muncitori, o școală pentru adulți, cinematograf, etc., precum și societatea culturală «Astra» din Transilvania care a organizat cursuri și biblioteci în numeroase orașe, subvenționate uneori de către organele administrative locale». (v. Buletinul Muncii, Cooperăției și Asigurărilor sociale, din Martie, Aprilie, Maiu 1924, pag. 140.)

Institutorii cehi din Praga la „Asociațiune“. Fotografia reprodușă aici e luată în ziua de 14 Aprilie a. c. înaintea Muzeului «Asociațiunii». Ne arată pe maestrul, dirigent de cor, profesorul de conservator din Praga, *M. Dolezil*, în mijlocul tinerelor noastre coriste ale Reuniunii române de muzică din Sibiu «Gh. Dima». Dirigentul român, dl prof. Nic. Oancea, zimbește satisfăcut, și d-sa, cu ochii. E doară după recepția corului institutorilor cehi din Praga în sala festivă a «Asociațiunii», a doua zi după strălucitul concert, dat de «Societatea corală a institutorilor din Praga».

Într'aceea a primit dl Dolezil din partea M. Sale decorația de «Bene merenti», cl. I, pe urma succeselor reperate în Sibiu, București și Ploești.

O veste care va interesa și pe cetitorii noștri: institutorii cehi au fost invitați să participe la deschiderea jocurilor olimpice la Paris. Au dat 3 concerte reușite acolo, după ce au vizitat orașul-martir Verdun. În 5 Iulie, în fața a 25,000 de ascultători, cu tot ce lumea sportivă și intelectuală din Franța are mai de seamă, fiind reprezentate 45 de națiuni (cu 5000 de atleți) — au cântat cehii spre deliciul tuturor. Mai apoi au dat un concert pentru telefonia fără de fir, un concert

ce s'a auzit în întreagă Franța. — Se știe că în 1912 au câștigat, tot în Paris, premiul întâi la un concurs internațional de coruri.

„**Cele trei Crișuri**“ (Iunie a. c.). Scriind despre «Ateneul Român» și misiunea lui, a «Ateneului» care și-a ales ca țintă mai mult ridicarea culturală a orașelor, conduc. soc. Cele trei Crișuri, dl G. Bacaloglu, urmează: «... Eu propun o legătură strânsă între Ateneul Român și celelalte, cum ar fi în Ardeal «Astra» și «Cele trei Crișuri». Ar fi o conlucrare și o completare a forțelor». — În acelaș număr dureroase date din Banat despre natalitatea țărănimii noastre de acolo. Un număr frumos, vioiu redactat cu contribuții interesante de Dr. Babeș, Volbură Poiană, Keresztury, Miksozath (trad.) etc.

În „**Revista arhivelor**“ (a. I. Nr. 1) scrie dl *Ștefan Mateș*, la «Miscellanea», despre artic. dlui Băcilă din «Transilvania» «Portretele lui Horea și Cloșca». Iată acum o știre foarte prețioasă care ne spune că mai sunt și alte portrete ale acestor răsvrățiți. Conte Vas Samu scrie la 16 Dec. 1865 o scrisoare către Gh. Bariș, în care amintește și de niște tablouri, cari înfățișează pe Horia și Cloșca în mărime naturală și întrebă dacă oare nu le-ar cumpăra Carol Vodă al României. (Bibliot. Academiei Române Mss. 1006 f. 45—6.) E sigur că nici Carol Vodă, nici un alt român nu a cumpărat aceste tablouri, deosebit de însemnate pentru noi. Cred că și astăzi sunt în proprietatea acestei familii sau a urmașilor ei. Ar fi bine să se cerceteze pe la diferitele familii aristocratice ungurești din Ardeal, ca să se afle aceste tablouri și apoi, prin cei în drept, și cu bani, să ajungă în proprietatea Românilor, fie particulari, fie o instituție publică».

— O bogată cronolă am fost siliți să amânăm din lipsă de spațiu. —

„Poemul muzical etnografic“ al dlui Dr. TIBERIU BREDICEANU (în București, 3. V. 1, 2. VI. 1924).